

УДК 342.92

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2025.25.46>

Коломойцев В.І.

*аспірант кафедри адміністративного та інформаційного права
Державний університет «Київський авіаційний інститут»*

ORCID ID: 0009-0005-2015-1425

КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану в Україні процес запобігання корупції набуває особливого значення, оскільки вона (корупція) безпосередньо впливає на обороноздатність, економічну стабільність та довіру суспільства.

Варто вказати, що за часи незалежності було створено досить потужну систему суб'єктів щодо запобігання корупції в Україні, що сформувало комплексну систему антикорупційної діяльності. Проте звісно під час дії воєнного стану функціонування цих суб'єктів зазнає певних змін та адаптацій, зумовлених обмеженнями та пріоритетами воєнного часу, а саме варто вказати на те, що всі антикорупційні заходи аналізуються крізь призму їхнього впливу на обороноздатність країни, що може призводити до тимчасових послаблень певних процедур (наприклад, у сфері державних закупівель для потреб оборони) або, навпаки, до посилення контролю за використанням гуманітарної та міжнародної допомоги.

У свою чергу необхідність швидкого реагування на виклики може призводити до спрощення процедур прийняття рішень, що, з одного боку, прискорює процеси, а з іншого, може створювати нові корупційні ризики. Слід підкреслити, що також міжнародні партнери нашої держави активно вимагають збереження та посилення антикорупційних реформ, що є однією з умов надання фінансової допомоги та підтримки інтеграції до ЄС та стимулює вітчизняні суб'єкти до підтримки

належного рівня антикорупційної діяльності.

Доцільно зазначити, що деякі положення антикорупційного законодавства (наприклад, щодо декларування) зазнали тимчасових змін або відтермінувань на початку повномасштабного вторгнення, проте поступово відновлюються з урахуванням нових реалій. Отже, запобігання корупції в умовах воєнного стану набуває особливого значення, оскільки війна, з одного боку, створює виклики для інституційної спроможності держави, а з іншого, посилює потребу в ефективному та прозорому функціонуванні органів влади, розпорядників публічних коштів та посадових осіб. У таких умовах зростає роль системи суб'єктів, уповноважених на реалізацію функцій у сфері антикорупційної політики. Відповідно, аналіз їх складу, правового статусу, повноважень та взаємодії є необхідними елементами для розуміння актуального стану запобігання корупції в Україні під час війни.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Проблематиці, пов'язаній із розглядом та аналізом досліджуваної тематики у сучасній вітчизняній і зарубіжній адміністративно-правовій науці, присвячені численні праці таких відомих українських учених, як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, В.М. Бевзенко, І.В. Болокан, Д.В. Лученко, О.В. Марченко, Р.С. Мельник, В.О. Хоменко та інші.

Метою статті є дослідження та класифікація суб'єктів запобігання корупції в Україні під час дії воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Одним із основних суб'єктів запобігання корупції є Спеціальна антикорупційна прокуратура. Варто вказати, що у період дії воєнного стану Спеціалізована антикорупційна прокуратура (далі – САП) підтвердила свою системну та стратегічну роль як суб'єкта запобігання корупції, діяльність якої забезпечує не лише кримінально-правову реакцію на корупційні правопорушення, а й формує інституційну довіру як всередині країни, так і серед міжнародних партнерів. Крім того, в умовах надзвичайної ситуації САП демонструє приклад стійкості, професіоналізму та ефективності, що є вагомим внеском у захист демократичних цінностей та державної безпеки України.

Варто зазначити, що САП виконує поміж інших превентивну функцію, адже її присутність підвищує невідворотність покарання, знижуючи мотивацію до корупційної поведінки, демонструє суспільству та міжнародним партнерам готовність України дотримуватися верховенства права навіть в умовах надзвичайної ситуації та формує юридичну практику, яка унеможливорює безкарність високопосадовців.

З початком війни значно зросли ризики нецільового використання бюджетних коштів, зловживань у сфері оборонних закупівель, гуманітарної допомоги, а також в управлінні державним майном у прифронтових та окупованих територіях. Тому САП активно долучилася до документування зловживань у сфері державного оборонного замовлення, супроводу справ, пов'язаних із розкраданням міжнародної допомоги, а також контролю за корупційними ризиками в енергетиці, митниці, військових адміністраціях.

Доцільно вказати, що у 2023 році Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо посилення самостійності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури» [1] на Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру покладаються такі функції: 1) здійснення нагляду

за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України; 2) підтримання державного обвинувачення в суді у відповідних провадженнях; 3) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених цим Законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями, а також представництво у межах компетенції інтересів держави у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави.

У структурі САП окремо від Офісу Генерального прокурора утворюються підрозділи із забезпечення документообігу, у тому числі електронного документообігу (канцелярія), режимно-секретної роботи, управління персоналом, внутрішнього контролю та інші підрозділи, необхідні для здійснення функцій Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Зазначені у цьому абзаці підрозділи Спеціалізованої антикорупційної прокуратури підпорядковуються заступнику Генерального прокурора – керівнику Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особі, яка виконує його обов'язки) [1].

Варто зазначити, що 22 липня 2025 року Верховною Радою України було прийнято зміни, передбачені прийнятим в цілому як законом законопроектом 12414 стосовно зміни повноважень САП та Національного антикорупційного бюро (далі – НАБУ) [2]. НАБУ та САП одразу висловили свою офіційну позицію щодо законопроекту №12414. Згідно з їхньою заявою, у випадку його ухвалення керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури фактично втрачає реальний вплив, перетворюючись на формальну посаду, тоді як НАБУ втрачає незалежність і фактично переходить у підпорядкування Офісу Генерального прокурора [3].

Законопроект стосувався доповнень до Кримінального процесуального кодексу щодо специфіки досудового розслідування під час воєнного стану, але включав широкі

поправки, що можуть обмежити незалежність антикорупційних органів.

Проект законопроекту надавав Генпрокурору такі нові повноваження, як-то обов'язкові письмові вказівки детективам НАБУ, право забирати справи в НАБУ та передавати їх іншим структурним органам, можливість самостійно закривати справи за підозрою топ-посадовців на вимогу сторони захисту, перехід на визначення підслідності лише через Генпрокурора у спорах з САП із обмеженням повноважень керівника САП щодо апеляцій і касацій.

Наслідками для незалежності антикорупційної інфраструктури експерти називали: 1) підпорядкування НАБУ та САП Генпрокуратурі, що перетворює їх на підрозділи ОГП, а Генпрокурора на «антикорупційного диктатора» [4]; 2) ліквідація незалежності САП, оскільки керівник САП втрачає право впливати на підслідність і брати участь у процесуальних спорах [5]; 3) порушення процедур депутатами, які були проведені у «турборежимі» і можуть суперечити Регламенту ВРУ порушення ст. 116 (термінів подань поправок); 4) Transparency International Ukraine, а також НАБУ і САП вважають, що проект «руйнує ключові гарантії незалежності антикорупційної системи» [6]; 5) міжнародні партнери та експерти (G7, ЄС) висловлюють серйозну стурбованість і закликають до збереження автономії цих інституцій; 6) аналітики описують ситуацію як «повернення до авторитарних підходів», порівнюючи із законами 16 січня 2014 року, оскільки цей законопроект вносить конституційно суттєву зміну у моделі розподілу повноважень між антикорупційними органами та Генпрокурором [7], змінює баланс влади з незалежного антикорупційного механізму на модель, контролювану однією консолідованою прокуратурою, а також порушуються принципи, закладені в системі системних стримувань і противаг, яка була створена після 2014 року включно з правом ЄС на автономний контроль [8].

Варто звернути увагу на те, що законопроект 12414 звісно містив такі недоліки, як-то

відхід від стандартів незалежності правоохоронних органів, посилення вертикалі контролю над антикорупційними органами, ризики запровадження політичного впливу на розслідування топ-корупції, небезпечні наслідки для міжнародного іміджу та підтримки України. Проте попри прийняття цього нормативно-правового акта та широких протестів, які було викликано серед громадян, ситуація була відкоригована. Так, 24 липня Президентом України було подано до Верховної ради законопроект № 13533, який мав би замінити вже ухвалений закон, повернувши незалежність САП і НАБУ від Генерального прокурора [9]. Протягом наступних шести днів народні депутати зареєстрували ще 6 альтернативних законопроектів [10]. Проте вже 31 липня президентський законопроект був ухвалений за основу і в цілому [11].

Ще одним спеціальним суб'єктом запобігання корупції в Україні є Вищий антикорупційний суд (ВАКС), який є постійно діючим вищим спеціалізованим судом у системі судустрою України [12], який створено на виконання міжнародних зобов'язань України в межах імплементації Конвенції ООН проти корупції, юрисдикція якого охоплює кримінальні провадження щодо топ-корупціонерів, досудове розслідування стосовно яких здійснюється НАБУ і САП. Це той судовий орган, що розглядає справи, розслідувані НАБУ та САП, відповідно його робота є завершальною ланкою в ланцюгу притягнення корупціонерів до відповідальності. Саме цей суб'єкт забезпечує незалежний та неупереджений розгляд справ, що є ознакою функціонування правової держави навіть у кризових умовах.

Хоча безпосередньо ВАКС не має функцій профілактики або превенції корупції, як це передбачено для НАЗК, його правозастосовна функція є ключовим елементом системи запобігання корупції через невідворотність покарання, судовий контроль за дотриманням законності в антикорупційних провадженнях, утвердження принципу верховенства права навіть під час війни.

З початком повномасштабного вторгнення, система правосуддя в Україні, зокрема антикорупційна, зазнала суттєвих викликів, проте ВАКС продовжив свою роботу без призупинень, забезпечуючи розгляд справ щодо посадовців ОВА, народних депутатів, вищих чиновників Міноборони, суддів, керівників державних підприємств, зокрема у сфері оборони, інфраструктури, енергетики та логістики.

Варто вказати, що воєнний стан став перешкодою для судової влади на спроможність функціонувати в умовах екстремальних обставин. ВАКС продемонстрував стійкість до тиску політичного, суспільного та безпечового, продовження відкритих судових засідань з дотриманням принципів змагальності та публічності (у межах безпеки), виконання функцій щодо ухвалення вироків і застосування санкцій (штрафів, конфіскацій, позбавлення волі). Таким чином, наявність стабільного функціонування ВАКС є стримувальним фактором для потенційних корупціонерів, навіть в умовах дії форс-мажорних обставин.

Під час воєнного стану ВАКС взаємодіє з НАБУ та САП у рамках розгляду обвинувальних актів, міжнародними партнерами у межах обміну правовою інформацією (особливо щодо майна за кордоном, офшорів, злочинів на транскордонному рівні) [13], НАЗК щодо рішень у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Таким чином, Вищий антикорупційний суд України, попри свою процесуальну природу як судового органу, відіграє системну роль у запобіганні корупції, оскільки забезпечує реалізацію принципу невідворотності покарання, судовий контроль за дотриманням антикорупційного законодавства, укріплення довіри суспільства до правосуддя навіть в умовах війни, відновлення справедливості та конфіскацію незаконно нажитих активів.

До суб'єктів із загальними повноваженнями традиційно відносять державні органи та посадових осіб, для яких запобігання корупції є частиною їхньої загальної компе-

тенції. До них відносять органи державної влади та місцевого самоврядування [14], які зобов'язані вживати заходів із запобігання корупції у своїй діяльності, включаючи розробку антикорупційних програм, визначення уповноважених осіб з питань запобігання корупції, дотримання вимог щодо конфлікту інтересів, діяльність яких ускладнюється через перерозподіл ресурсів на оборону, міграцію населення, тимчасові зміни у структурі управління [15]. Проте, саме на цьому рівні виникають найбільші ризики нецільового використання коштів та ресурсів, особливо пов'язаних з гуманітарною допомогою, закупівлями для ЗСУ, відбудовою.

Крім того до цієї групи суб'єктів відносять органи прокуратури та Національну поліцію України, які здійснюють нагляд за дотриманням законів у сфері запобігання корупції, проводять досудові розслідування у менш складних корупційних справах, реагують на повідомлення про корупцію, ресурси яких значною мірою переорієнтовані на розслідування воєнних злочинів, злочинів проти національної безпеки, що може впливати на обсяги антикорупційної роботи. Проте, вони продовжують виявляти та розслідувати корупційні правопорушення, особливо ті, що загрожують безпеці держави [16].

Суди загальної юрисдикції розглядають справи про корупційні правопорушення, що не підпадають під юрисдикцію ВАКС. Робота судів загальної юрисдикції може бути ускладнена через безпекову ситуацію, але вони продовжують здійснювати правосуддя [17].

До суб'єктів з повноваженнями учасника антикорупційних заходів відносять тих, які відіграють важливу роль у системі запобігання корупції через механізми контролю, громадської участі та інформування. Зокрема громадянське суспільство (громадські організації, ЗМІ) відіграють критично важливу роль у виявленні корупційних схем, проведенні антикорупційних розслідувань, адвокації, змін до законодавства, моніторингу діяльності державних органів. Є одним з основних

драйверів антикорупційних реформ в Україні. Незважаючи на зміну пріоритетів на допомогу армії та гуманітарну діяльність, багато громадських організацій продовжують моніторинг, зокрема, у сфері державних закупівель для оборонних потреб, використання міжнародної допомоги.

Важливу роль відіграють викривачі корупції – це особи, які надають інформацію про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» викривач – це фізична особа, яка: має переконання у достовірності наданої інформації, повідомила про можливі факти корупції чи пов'язаних з нею порушень, дізналася про це в результаті трудової, професійної, громадської, наукової діяльності або участі у процедурі, що зобов'язує до початку діяльності або навчання [18].

Захист викривачів та створення ефективних каналів повідомлення є важливою складовою запобігання корупції [19]. З 1 січня 2020 року набули чинності зміни до Закону, які закріпили захист викривачів, включно з правом на конфіденційність, анонімність, правову і психологічну допомогу, заборону дискримінації, винагороди та захист трудових прав.

За даними НАЗК, у 2024 році кількість судових рішень на користь викривачів зросла на 56 % порівняно з 2023 роком. Загальна сума компенсацій становила 2,56 млн грн, а грошові винагороди близько 15 млн грн. Число під'єднаних організацій до Єдиного порталу зросло майже у вісімдесят разів до понад 7 900 [20]. Відповідно до Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки, викривачам гарантовано правову, психологічну, правову допомогу; система має забезпечувати повагу до їх статусу як відповідальних громадян [21].

До цієї категорії суб'єктів також варто віднести й міжнародні організації, які надають фінансову, технічну та експертну підтримку Україні у реалізації антикорупційних реформ. Здійснюють моніторинг виконання зобов'язань,

роль яких посилилася, оскільки обсяги міжнародної допомоги зросли, а з ними і потреба у прозорості її використання.

Висновки. На нашу думку, класифікацію суб'єктів доцільно здійснювати за кількома критеріями, зокрема за організаційно-правовим статусом, за рівнем компетенції, за характером функціонального впливу на корупційні ризики та за спеціалізацією. Вбачається, що такий поділ дозволяє оцінити рівень втручання та форму правового впливу суб'єкта на процеси протидії корупції, а також забезпечує врахування юрисдикційних меж діяльності цих інституцій.

Таким чином за організаційно-правовим статусом суб'єкти запобігання корупції поділяються на: а) інституціоналізовані (організаційно оформлені) суб'єкти, які мають чітко визначений правовий статус у законодавстві, штатну структуру, повноваження та ресурси. До них належать: НАЗК, НАБУ, САП, ДБР, Національна поліція України та інші правоохоронні органи, залучені до боротьби з корупційними правопорушеннями; б) неформалізовані або напівформалізовані суб'єкти – це фізичні особи (зокрема, викривачі корупції), громадські організації, представники ЗМІ, аналітичні центри. Вони не завжди мають офіційне визнання в якості суб'єктів антикорупційної політики, але здійснюють значний вплив через контроль, публічну експертизу, розслідування тощо. В умовах воєнного стану саме ці суб'єкти часто відіграють компенсаторну роль за відсутності або обмеження доступу до публічної інформації.

За рівнем компетенції можна виокремити: а) загальнодержавні суб'єкти, повноваження яких поширюються на всю територію України та охоплюють усі сфери публічного управління. Це насамперед НАЗК, НАБУ, САП, Рахункова палата України, Верховна Рада України (через Комітет з питань антикорупційної політики); б) регіональні та місцеві суб'єкти, зокрема підрозділи правоохоронних органів на місцях, уповноважені особи з питань запобігання корупції в органах місцевого самоврядування, антикоруп-

ційні комісії при органах влади, територіальні підрозділи ДБР. У період дії воєнного стану їх значення зростає, особливо в контексті контролю за гуманітарною допомогою, публічними закупівлями та діяльністю військових адміністрацій; в) секторні (галузеві) суб'єкти, діяльність яких пов'язана з окремими сферами, що є вразливими до корупційних ризиків (медицина, освіта, енергетика, оборона, транспорт). Це можуть бути профільні підрозділи міністерств, внутрішні аудити, служби комплаєнсу, а також органи ліцензування та регулятори.

За характером функціонального впливу на корупційні ризики суб'єкти класифікуються на: а) превентивні (запобіжні) суб'єкти, основним завданням яких є виявлення, аналіз і мінімізація ризиків. До них належать НАЗК, органи внутрішнього контролю, комплаєнс-служби, антикорупційні експерти. Вони створюють регламенти, кодекси поведінки, навчальні програми, проводять оцінку корупційних ризиків у нормативних актах і процедурах; б) реагуючі (каральні) суб'єкти, до яких відносяться слідчі, прокурори, судді, які мають повноваження виявляти, розслідувати та карати корупційні правопорушення. З огляду на воєнний стан, їх ефективність має

подвійне навантаження – не лише правозастосування, а й підтримка публічної довіри; в) контрольні та наглядові суб'єкти, які оцінюють дотримання антикорупційного законодавства, проводять аудити, моніторинг публічних фінансів, здійснюють дисциплінарне провадження. Це, зокрема, Рахункова палата, Державна аудиторська служба, парламентські комітети, внутрішні інспекції органів влади; г) суб'єкти публічного впливу (громадянського контролю), а саме журналісти, аналітичні центри, активісти.

За спеціалізацією виділяються: а) універсальні суб'єкти, що мають широку компетенцію у сфері антикорупційної діяльності: НАЗК, НАБУ, САП, РНБО України (у контексті антикорупційної безпеки); б) спеціалізовані суб'єкти, які функціонують у межах конкретних напрямів: антикорупційні уповноважені в державних органах, аудиторські служби, органи професійного нагляду (наприклад, Вища рада правосуддя в контексті контролю за суддями); в) ад'юнктні (суміжні) суб'єкти, що виконують антикорупційні функції як похідні від основної діяльності: тендерні комітети, відділи кадрів, служби безпеки підприємств, дисциплінарні комісії.

Анотація

Метою статті є дослідження та класифікація суб'єктів запобігання корупції в Україні під час дії воєнного стану. **Методи дослідження:** обрана тема наукового дослідження потребує застосування різноманітних наукових методів і підходів для отримання якісних результатів. Тому для вирішення поставлених завдань використано такі методи дослідження: аналіз; системний метод; порівняльний метод та ін. **Результати:** удосконалення наукових підходів до класифікації суб'єктів запобігання корупції в Україні під час дії воєнного стану. **Обговорення:** в умовах воєнного стану в Україні процес запобігання корупції набуває особливого значення, оскільки вона (корупція) безпосередньо впливає на обороноздатність, економічну стабільність та довіру суспільства. Варто зазначити, що за часи незалежності було створено досить потужну систему суб'єктів щодо запобігання корупції в Україні, що сформувало комплексну систему антикорупційної діяльності. Проте, звісно, під час дії воєнного стану функціонування цих суб'єктів зазнає певних змін та адаптацій, зумовлених обмеженнями та пріоритетами воєнного часу, а саме варто вказати на те, що всі антикорупційні заходи аналізуються через призму їхнього впливу на обороноздатність країни. Це може призводити до тимчасових послаблень певних процедур (наприклад, у сфері державних закупівель для потреб оборони) або, навпаки, до посилення контролю за використанням гуманітарної та міжнародної допомоги. У свою чергу необхідність швидкого реагування на виклики може призводити до спрощення процедур прийняття

рішень, що, з одного боку, прискорює процеси, а з іншого, може створювати нові корупційні ризики. Слід підкреслити, що і міжнародні партнери нашої держави активно вимагають збереження та посилення антикорупційних реформ, що є однією з умов надання фінансової допомоги та підтримки інтеграції до ЄС та стимулює вітчизняні суб'єкти до підтримки належного рівня антикорупційної діяльності. В статті проведена класифікацію суб'єктів антикорупційної діяльності, зазначено що це доцільно здійснювати за кількома критеріями, зокрема за організаційно-правовим статусом, за рівнем компетенції, за характером функціонального впливу на корупційні ризики та за спеціалізацією.

Ключові слова: корупція, суб'єкт, воєнний стан, антикорупційна політика, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, органи по боротьбі з корупцією

Kolomoitsev V.I. Classification of entities preventing corruption in Ukraine during martial law Summary

The purpose of the article is to study and classify the subjects of corruption prevention in Ukraine during martial law. **Research methods:** the chosen topic of scientific research requires the use of various scientific methods and approaches to obtain qualitative results. Therefore, the following research methods were used to solve the tasks: analysis; system method; analytical, etc. **Results:** improvement of scientific approaches to the classification of subjects of corruption prevention in Ukraine during martial law. **Discussion:** Under martial law in Ukraine, the process of preventing corruption is of particular importance, since it (corruption) directly affects the defense capability, economic stability and public trust. It should be noted that during independence, a fairly powerful system of entities for the prevention of corruption in Ukraine was created, which formed a comprehensive system of anti-corruption activities. However, of course, during martial law, the functioning of these entities is subject to certain changes and adaptations due to the restrictions and priorities of wartime, namely, it should be pointed out that all anti-corruption measures are analyzed through the prism of their impact on the country's defense capability. This may lead to temporary relaxation of certain procedures (for example, in the field of public procurement for defense needs) or, conversely, to increased control over the use of humanitarian and international aid. In turn, the need to quickly respond to challenges can lead to simplification of decision-making procedures, which, on the one hand, speeds up processes, and on the other hand, can create new corruption risks. It should be emphasized that the international partners of our country are also actively demanding the preservation and strengthening of anti-corruption reforms, which is one of the conditions for providing financial assistance and supporting integration into the EU and stimulates domestic entities to maintain an appropriate level of anti-corruption activities. The article classifies anti-corruption actors, noting that this should be done according to several criteria, including organisational and legal status, level of competence, nature of functional impact on corruption risks, and specialisation.

Key words: corruption, entity, martial law, anti-corruption policy, Specialised Anti-Corruption Prosecutor's Office, anti-corruption bodies.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо посилення самостійності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури : Закон України від 08.12.2023 № 3509-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3509-20#Text>
2. Верховна Рада прийняла закон, який вплине на роботу НАБУ та САП URL: https://www.unian.ua/economics/other/verhovna-rada-priynyla-zakon-yakiy-vpline-na-robotu-nabu-ta-sap-13074801.html?utm_source=chatgpt.com

3. Запропонований Раді законопроект знищить незалежність антикорупційної інфраструктури країни - САП та НАБУ URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/4017583-zaproponovaniy-radi-zakonoproekt-znisit-nezaleznist-antikorupciynoi-infrastrukturi-kraini-sap-ta-nabu.html>
4. Верховна Рада України ухвалила законопроект №12414: Антикорупційна система руйнується. Генпрокурор стає «головним наглядачем» за корупцією URL: https://www.anticor.foundation/novyny/21790/?utm_source=chatgpt.com
5. Законопроект 12414. У чому суть і які повноваження НАБУ і САП уріжуть URL: https://www.rbc.ua/rus/news/zakonoproekt-12414-chomu-sut-i-ki-povnovazhennya-1753188240.html?utm_source=chatgpt.com
6. Draft law 12414 poses threat to independence of Ukraine's anti-corruption agencies – Transparency International Ukraine URL: https://www.pravda.com.ua/eng/news/2025/07/22/7522887/?utm_source=chatgpt.com
7. Керівника САП приберуть з переліку керівників органів прокуратури, а повноваження Генпрокурора будуть розширені – Верховна Рада розгляне законопроект про НАБУ і САП URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/336615-rukovoditelya-sap-isklyuchat-iz-spiskarukovoditeley-prokuratury-a-polnomochiya-genprokurora-budut-rasshireny-verkhovnaya-rada-rassmotrit-zakonoproekt-o-nabu-i-sap>
8. Закон про зміни щодо САП і НАБУ: у разі ліквідації чи реорганізації органу прокуратури повноваження прокурора на адмінпосаді автоматично припиняються URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/336643-zakon-ob-izmeneniyakh-dlya-sap-i-nabu-v-sluchae-likvidatsii-ili-reorganizatsii-organa-prokuratury-polnomochiya-prokurora-na-admindolzhnosti-avtomaticheskii-prekraschayutsya>
9. Патрікєєва Н. Закон, що має повернути незалежність САП і НАБУ: коли його ухвалить. BBC Україна URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c62g21q774do>
10. Депутати подали вже шість альтернатив до законопроекту Зеленського про НАБУ і САП URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/4020271-deputati-podali-vze-sist-alternativ-do-zakonoproektu-zelenskogo-pro-nabu-i-sap.html>
11. Рада ухвалила закон про повернення незалежності НАБУ і САП URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/4020677-rada-uhvalila-zakon-pro-posilenna-povnovazen-nabu-i-sap.html>
12. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 № 2447-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>
13. Голова ВАКС Віра Михайленко та Посол ОБСЄ в Україні Марцел Пешко провели робочу зустріч у рамках співпраці URL: https://hcac.court.gov.ua/hcac/pres-centr/news/1554025/?utm_source=chatgpt.com
14. An Experimental Evaluation of an Anti-Corruption Intervention among Ukrainian University Students URL: <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.1.4713.1605>
15. Volkova Yu. Digitalisation of the healthcare sector as a separate factor in preventing corruption Digital Trends and Anti-Corruption Reforms in Public Administration : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. 228 p. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-369-9-20>
16. Kumeiko Andrii, Artur Gordienko, Yulia Volkova, Ganna Goncharenko, Andrii Blahodarnyi State Safety as an Object of Legal Protection in Ukraine Studies in Science of Science | ISSN: 1003-2053 <https://sciencejournal.re/> | Volume 42, Issue 11, 2024 <https://doi.org/10.5281/zenodo.14242254>
17. Volkova Yu. Administrative and legal mechanism for prevention of corruption in the field of health care in Ukraine Epistemological aspects of tort law transfiguration in the creation of anti-

- corruption legislation and its enforcement : Scientific monograph. Ed. T. Kolomoiets. Riga, Latvia : «Baltija Publishing2, 2023. 316 p. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-347-7-3>
18. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
 19. Викривачі корупції нарешті отримали захист URL: https://ti-ukraine.org/news/vykryvachi-koruptsiyi-nareshti-otrymaly-zahyst/?utm_source=chatgpt.com
 20. The number of court decisions in favour of whistleblowers increased by 56% - NACP analysis URL: https://nazk.gov.ua/en/the-number-of-court-decisions-in-favour-of-whistleblowers-increased-by-56-nacp-analysis/?utm_source=chatgpt.com
 21. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України; Стратегія від 20.06.2022 № 2322-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>